

Eksamensoppgaver i ECON3010 V20

Du skal bare svare på en av oppgavene nedenfor

Oppgave A

Gjør rede for noen virkninger av Corona-epidemien på norsk økonomi. Se både på allokerings- og fordelingsvirkninger.

Bruk gjerne stoff som er lagt ut under modulen om Corona-krise på kursets canvas-side.

Det gir ikke mening å lage en momentliste på en så vid problemstilling. Mange vil nok bruke artikkelen «Etterspørsel og tilbud i coronaens tid» av Mehlum og Torvik (En versjon publiseres i Samfunnsøkonomen). Denne ligger på canvas, og ble også grundig gjennomgått av Halvor på en zoom-forelesning. Den tar for seg makro-økonomiske implikasjoner av nedstengning i en del av økonomien. Man kan også tenke seg mer mikro-baserte momenter om hva som skjer med bedrifter og forbrukere i en nedstengning. Det er relevant å se på effekter av offentlige tiltak for å motvirke krisa, siden det vil bestemme virkningene på norsk økonomi. Det er imidlertid ikke feil å bare se på de direkte effektene, uten tiltak. Det kan være relevant å trekke inn effekter på norsk økonomi av at det er krise i andre land også.

Oppgave B

Myndighetene får en rekke anmodninger om skattelette eller unntak fra beskatning for en bransje eller på bestemte varer og tjenester. Nylig har det kommet tre slike anmodninger:

- a) At havbruk ikke skal betale grunnrenteskatt slik oljesektoren gjør
- b) Innføring av skattelette på arbeid i hjemmet
- c) Redusert moms på varer og tjenester som er miljøvennlige

Forklar hvilke prinsipper som bør ligge til grunn for en effektiv beskatning, og bruk dette til å vurdere om det er grunnlag for å gi skattelette i de tre tilfellene.

I tillegg til stoff fra vårens ECON3010-kurs, samt annet obligatorisk pensum på bachelor, kan du finne relevant stoff i NOU 2019:18.

De har hatt litt om prinsipper for effektiv beskatning – men ofte indirekte via spesielle problemstillinger. NOU-ene har kapitler som omtaler prinsipper for effektiv beskatning, og noe er tatt opp i 1210-notatene som ble lagt ut noen uker før eksamen. Prinsipper de skal kjenne til er hvordan tapet ved beskatning kan reduseres ved å sørge for skatter som gir små vridningseffekter, som grunnrenteskatt og objekter med lav priselastisitet. Brede skattegrunnlag med lave satser, og like skattesatser for ulik virksomhet bør være kjent. Badekarsdiagrammet har blitt brukt for å vise hvordan vi får et effektivitetstap dersom to bransjer etterspør samme type innsatsfaktor, men den ene bransjen står overfor lavere skatt på innsatsfaktoren (el-avgift, arbeidskraft).

De bør bruke disse prinsippene til å vurdere de tre forslagene. De tre forslagene kan drøftes hver for seg, men det kan også være aktuelt å drøfte dem sammen. Alle tre forslagene ligger nær opp til forslag som har vært tatt opp i seminaroppgaver

- a) Grunnrenteskatt har vært forelest og de har hatt en seminaroppgave om det. Her er prinsippet å benytte ikke-vridende skatter som førstevalg. (Det er også andre gode grunner til å beskatte havbruk – siden det er bruk av felleskapets ressurser)

- b) Skattelette på arbeid i hjemmet har vært i en seminaroppgave. Det bør sies litt om hva som kan være begrunnelse for forslaget: For eksempel å redusere svart arbeid? Nedenfor er et utklipp fra momentliste for seminaroppgaven om skattefritak for arbeid i hjemmet.
- c) En seminaroppgave handlet om redusert moms på sunne matvarer. Det kan være grunn til å sørge for at miljøvennlige valg er rimeligere enn ikke-miljøvennlige valg, men det er ofte bedre å gjøre dette ved å skattlegge det som gir uheldige miljøeffekter enn å subsidiere det man plukker ut som «grønne valg». Ved en slik subsidiering vil man ofte vri prisene mellom alternativer til dårlige miljøvalg: Ved å subsidiere el-biler blir de relativt billigere enn bensinbiler men også relativt til andre valg, som å gå, sykle, flytte, reise mindre osv. Som begrunnet i Moms-utvalget kan det også være uheldig å uthule prinsippet om at moms skal ha et bredt grunnlag og lik sats.

Fra momentlista for seminaroppgave:

Mindre svart med skattefradrag for tjenester i hjemmet?

Skattefradrag reduserer skatten på hvite tjenester – noen som reduserer prisforskjellen mellom tjenestene i de to markedene. Dette reduserer gevinsten ved å kjøpe/selge svart – og et er derfor grunn til å anta at noe arbeid som tidligere ble utført svart nå utføres hvitt. Den hvite kan øke både fordi noen nå bytter fra svart til hvitt, men også fordi samlet etterspørsel etter tjenesten øker fordi de blir billigere relativt til andre varer og tjenester. Det er altså ikke sikkert at all økning i hvit omsetning skyldes reduksjon i svart.

Det er ikke sikkert at svart arbeid går ned selv om skatteinntektene fra husholdningene skulle øke: Mange håndverkere kan jobbe svart – men ikke for mye. De må passe på å ha en tilforlatelig hvit inntekt. La oss si at en håndverker kan tjene 300.000 svart uten å risikere noe særlig. Dersom kundene ikke bryr seg kan han velge hvilke transaksjoner han vil rapportere og hvilke som er svarte. Med skattefradrag vil noen av kundene insistere på at transaksjonene skal oppgis – de som får fradrag. Da flytter han bare det svarte arbeidet over på kunder som ikke har fradrag – som bedrifter og husholdninger som er over fradragsgrensen. **Det kan altså tenkes at flere husholdninger kjøper hvitt – men at samlet svart arbeid ikke endres.**

Effekt på skatteinntektene:

Det er to motstridende effekter på skatteinntektene: (i) Skattefradraget i seg selv gir lavere skatteinntekter. (ii) Dersom omsetning som før foregikk svart nå bli gjort hvitt gir dette økte skatteinntekter. For noen husholdningstjenester, som vask, er det grunn til å tro at en betydelig del av omsetningen i private hjem foregår svart. For håndverkstjenester kan det derimot være grunn til å tro at en stor del utføres hvitt, slik at skattefradrag reduseres skatteinntektene. Spørsmålet er altså hvor mange som vil kjøpe hvitt istedenfor svart med skattefradraget, som jo bare reduserer prisforskjellen, ikke fjerner den.

Allokering:

Her kan man bruke badekarsdiagram til å forklare det ineffektive i å ha ulike skattesatser på ulike goder: Godene som favoriseres med lavere skatt blir privatøkonomisk mer lønnsomme på marginen enn andre goder, men uten at de er samfunnsøkonomisk mer lønnsomme. Skatteunndragelse i bygg og anlegg innebærer for eksempel at disse tjenestene fremstår som rimeligere enn de er, relativt til andre varer og tjenester – og resultatet er at for mye ressurser allokeres til bygg&anlegg relativt til andre sektorer.

Se på to sektorer, «tjenester til husholdningene» (A) og «annet», (B). Bruk badekarsdiagram. Tegn marginalavkastningskurver for A og B og vis hvordan skattelette i bare den ene sektoren gjør at denne blir for stor. Marginalavkastningen i A vil være høyere enn i B.

Et spesielt argument for å ha skattefradrag for husholdningstjenester er at det **øker arbeidstilbudet**: På samme måte som støtte til barnehager gjør det kostnadene ved å gå ut i jobb mindre når man får subsidiert vaskehjelp og hjelp til oppussing. Det kan være noe i dette - men det er et empirisk spørsmål hvor stor effekten er og om dette er det mest hensiktsmessige virkemidlet for å øke arbeidstilbudet. Trolig er det lite treffsikkert: Tiltaket vil i hovedsak komme grupper med relativt høye inntekter til gode, og dette er grupper som gjerne jobber mye fra før av. Fradraget kan også benyttes av de som ikke er i arbeidsfør alder.

En litt annen type argument er at svart arbeid virker som en skattelette for uærlige – og å innføre fradrag begrunnet med at det ellers ville bli gjort svart kan da sees på som en «premie» for uærlighet. Det er uheldig at en bransje kan skaffe seg gunstigere vilkår enn andre ved å true med at alternativet er ulovligheter – og det kan lett skape smitte-effekter. For eksempel har transport og restaurant også hatt store problemer med svart – bør de også få skattelette?

Fordeling:

ROT- og RUT tjenester har høy inntektselastisitet, dvs det er de med høyest inntekt som tjener mest på ordningen.

Det har også vært nevnt at ROT-ordningen er enda en subsidie av de som eier egen bolig.